

REGISTERBLAD

Namn och datum: L Nerkegård (980417), Jeanette Erlandsson (000524), Staffan Bengtsson (000901)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I HALLANDS LÄN

Områdesnummer och namn: NN 52 BISKOPSTORP - VAPNÖ MOSSE

Kommun: Halmstad

Karta: 4C NV, 5C SV

Läge:

Areal: 1000 ha

Naturgeografisk region: 10 Södra Hallands kustland

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Sprickdalslandskap, kullig terräng med relativ höjd 50-100 m

Riksvärde

Myrkomplex	Topogent kärr	Flora
	Svagt välvd mosse	
Skog	Naturskog	Flora
		Fauna

Värdeomdöme: Området utgörs av ett 40-tal värdefulla gammelskogar (nyckelbiotoper) där det sammantagna naturvärdet är mycket högt. Av särskilt stort värde är den flora och fauna som är knuten till den gamla ädellövskogen. Med avseende på lavfloran är området ett av landets viktigaste. Beträffande vedinsekter platsar området på en tio i topplista över de mest skyddsvärda bokskogarna i Sverige. Koncentrationen av sådana artrika ädellövbestånd inom ett område är unik. Dessutom är området ett ovanligt fint exempel på en sprickdalsterräng med stup, rasbranter mm. Objektet har också stor betydelse som strövområde.

Vapnö mosse är ett myrkomplex med högt värderade topogena kärr och svagt välvda mossar. Området har inte minst höga botaniska värden med för länet sällsynta våtmarksarter. Myrtyperna är representativa för regionen. Den komplexa bilden av artrik myr och ädellövskog sida vid sida är ovanlig för regionen.

Huvudkriterier: A B C D

Förutsättningar för bevarande: Området utgörs av ett 40-tal värdefulla gammelskogar (nyckelbiotoper) där förutsättningarna för ett aktivt bevarande är mycket goda. Att försöka

bevara och helst utveckla områdets biologiska värden måste ses som en mycket angelägen naturvårdsuppgift. Ett särskilt viktigt mål är att slå vakt om nyckelbiotoper och hotade arter samt att göra det möjligt för arterna att på sikt sprida sig till nya lokaler i reservatet. För att uppnå detta behövs ett genomtänkt landskapsekologiskt tänkande. Naturskogarna måste i stor utsträckning lämnas till fri utveckling (bortsett från bortröjning av unggran i flera bestånd) och planterade granbestånd ersättas med ny löv- och blandskog. Ett fortsatt " normalt " skogsbruk leder med stor sannolikhet till en fortsatt fragmentering av kärnorna och ett allmänt artutdöende.

Vapnö mosse och övriga våtmarker måste skyddas från markavvattning, kalkning, gödsling och annan exploatering eller påverkan som kan skada eller förändra hydrologi och vegetation.

Säkerställande:

- Området under reservatsbildning (1999) men förhandlingar ej avslutade.
- Biskopstorp är av regeringen godkänt Natura 2000-område (SPA/pSCI). Vapnö mosse (SE0510131) är av regeringen godkänt Natura 2000-område (pSCI).

Områdets huvuddrag: Området utgörs av dels Biskopstorp som är ett av Hallands mest värdefulla ädellövskogsområden dels den helt närbelägna Vapnö mosse. Området ligger i de kuperade bergstrakterna öster om Slissåns dalgång. Området utgör sydsvenska höglandets randzon mot kustslätten vid Kvibille. "Högplatån" är sönderskuren i ett rikt förgrenat nät av sprickdalar eller mindre dalskåror, de flesta ligger utsträckta i den förhärskande dalriktningen NO-SV. En imponerande sprickdal med ett flertal branter och stup finns i sydväst söder om Storaberg. Här finns bl a en 40-50 meter hög talusbrant, en av de största och mäktigaste i länet. Andra fina bergbranter avgränsar Slissåns dalgång. Området har en mosaikartad vegetation dominerad av ädellövskog, planterad barrskog och våtmark av skiftande typ.

Biskopstorp

Av särskilt intresse är ett stort antal åldriga ädellövskogar med synnerligen rikt biologiskt liv. Vanligast är den gamla bokskogen där ett antal bestånd är över 200 år gamla. Några av gammelskogarna är även präglade av naturlig dynamik och har idag en urskogsartad struktur. Några objekt rör också gammal ekskog med förekomst av mycket gamla och grova träd. Mellan de högklassiga objekten finns yngre ädellövskog, annan lövskog, blandskog och stora arealer med planterad gran. Dessutom finns värdefulla sumpskogar, kärr och mossar.

Malmström (1938) visar, att det omkring 1850 fanns en unik koncentration av lövskogar med fr a bok i trakterna kring Kvibille-Slättåkra. Detta bälte av bokskog hade alltså vid tiden för ljunghedarnas maximala utbredning klarat sig från ödeläggelse. Bältet har därefter splittrats upp och delvis ersatts med barrskog, men den återstående gamla ädellövskogen har en lång och i många fall sannolikt obruten skoglig kontinuitet.

Mosaiken av bok-, ek- och granskog i den kuperade terrängen är en idealisk miljö för de flesta hotade lavar. Klimatet är i det närmaste optimalt för lavar, dvs relativt hög nederbörd och hög luftfuktighet med milda vintrar. Sluttningar som är exponerade åt olika håll ger arter med skilda krav på ljusstillgång möjlighet att trivas. Den kuperade terrängen och omgivande granbestånd ger skydd mot luftföroreningar. Inom området finns många lokaler med förekomst av hotade lavar. Särskilt utmärker sig bokskogslokalerna SV Storaberg, Holkåsen, S Bergsjön, Nannarp, Målhyllan och Styrestad. Gemensamt för dessa topplokaler är att de var för sig är ganska små. Belägenheten i terrängen är oftast berg- och rasbranter.

Totalt sett har 36 idag hotlistade lavar noterats. Antalet fynd utgör en betydande del av det totala antalet i Halland. Många oceaniska lavar finns i området, bl a jättelav, örtlav, västlig njurlav och rikliga mängder med mussellav. En stor andel av den totala kända svenska förekomsten finns av röd knopplav, *Pachyphiale carneola* och liten ädellav. Lavar med ytterst få svenska förekomster är *Pertusaria velata*, *Bacidia vezdae* och *Dendriscoaulon umhausense*. Ytterligare hotarter i området är stor ädellav, almlav, *Gyalecta flotowii*, bokvårtlav, bokkantlav och skär knopplav.

Inte bara lavar trivs i området. I den gamla bokskogen finns också en märklig relik fauna av vedinsekter. Trots att området ännu bara är summariskt undersökt har inte mindre än 38 hotade vedskalbaggar och en malfjäril påträffats. De flesta arterna är knutna till bok och lever i gamla ihåliga stammar (mulmträd), rötade stammar och högstubbar, lågor samt i fnösketicka på bok. Av hotarterna kan särskilt nämnas skalbaggar *Ampedus rufipennis*, *Euthiconus conicicollis*, *Quedius truncicola*, *Plegaderus dissectus*, *Xylophilus corticalis*, *Rhizophagus brancsiki*, *Latridius brevicollis*, *Stenogastus villosus* och malfjärilen *Scardia polyperi*.

Mossfloran är partivis rik med hotade arter som sydkvastmossa, atlantärgmossa, kornbandsmossa, skuggmossa och bokfjädermossa. Andra intressanta mossor är vaxlevermossa, purpurmylia, *Herzogiella striatella*, grov fjädermossa och mörk husmossa. Intressanta lokaler för lavar, mossor och vedskalbaggar sammanfaller till stor del. En särskilt fin lokal för mossor är en skuggig och fuktig sprickdal söder om Kroksjön med branter, block och naturskog och mängder med spännande mossor.

Svampfloran är egentligen inte alls undersökt, men ströfynd har noterats av de hotade arterna narrtagg, liten stinksvamp och västlig rostticka. Flera fynd av koralltaggsvamp kan också nämnas.

Kärlväxtfloran är i ädellövskogen mestadels trivial, med bok- och ekskogens hedarter och visst örtinslag. I bäckdälder, lövsumpskog och fuktig lövskog är floran bitvis rikare med t ex skärmstarr, dvärghäxört, gullpudra, kärrfibbla, storrams, kransrams, skogsbräsma. I bergbranter med hyllor, lodytor och blockmarker kan påträffas svartbräken, stenbräken, vispstarr, hässlebrodd och backdunört.

Av fåglar är bivråk, skogsduva och stenkäck häckfåglar. Av hotade fåglar som försvunnit från området kan nämnas svart stork, som häckade senast 1883, och pilgrimsfalk med den senaste häckningen i södra Halland 1964.

Till dags dato har även många rödlistade arter förutom lavar och skalbaggar påträffats; 9 fåglar, 9 mossor, 4 svampar, 2 däggdjur, 2 fiskar, 1 kärlväxt, 1 landmollusk och 1 fjäril. Totalt uppgår antalet rödlistade arter till 103 stycken och åtskilliga nya arter tillkommer fortfarande varje år. Lång biologisk kontinuitet, höga beståndsåldrar och låg påverkansgrad är viktiga faktorer bakom det höga artinnehållet.

Vapnö mosse

Vapnö mosse fyller ut en nord-sydlig sprickdal som är omgiven av branta sluttningar. Från bergen i öster har man fin utsikt över den vidsträckta myren, vilken härifrån upplevs som helt ostörd.

Vapnö mosse bildar ett myrkomplex bestående av mosseytor, varav två större, och däremellan topogena till svagt sluttande kärr. Den norra delen genomflyts av en bäck, som avvattnar

större delen av myren västerut till Hasslebäcken (källflöde till Suseån). Kärren är öppna och ovanligt stora.

Kärren är botaniskt mycket intressanta. Vanligast är fastmattor som till stora delar domineras av myrlilja. Fältskiktet är relativt lågt och i området kring den lilla gölen finns rikligt med mossnycklar (enda lokalen i länet). Här växer även myggblomster i gungflyvegetation. I mosaik med fastmattorna finns mjukmattor med mycket trådstarr samt lösbotenpartier. Utefter bäckarna växer talrika bestånd av den nordliga vitstarren, som här har en isolerad sydlig utpostlokal. Dessutom förekommer bl a nordnäckros och alla tre arterna av sileshår, jämte hybriderna mellan storsileshår och rundsileshår. Vapnö mosse är artrik även vad beträffar vitmossor.

Mosseytorna är fina, orörda ris mossor, med mer eller mindre tall. De mest öppna partierna finns längst i söder. I väster finns en mosseyta med stora, djupa torvgravar. Västra delen av kärret har troligen påverkats till viss del. Djurlivet är inte närmare undersökt. Ur fågellivet kan nämnas nattskärra, orre, gröngöling, spillkråka och nötkråka.

Anmärkningar: Område nr 96, 100 i Naturvårdsprogram för Hallands län (Halmstads kommun).

Vapnö mosse klass 1 objekt i våtmarksinventeringen i Hallands län, VMI ID: 04C9E02

Vapnö mosse ingår i Myrskyddsplan för Sverige.

Referenser: *Bengtsson, S.1999.* (opubl)

Fritz, Ö. 1994. (opubl).

Lindgren, L. 1967. Växtekologiskt intressanta bokskogar i Hallands län. Lund 1967.

Malmström, C. 1938. Hallands skogar under de senaste 300 åren. Meddelande från Statens Skogsförsöksanstalt. Häfte 31, nr 6.

Naturvårdsverket 1994. Myrskyddsplan för Sverige.

Länsstyrelsen 1996. Naturvårdsprogram för Hallands län. Del 3 Halmstads kommun.

Projekt Hallands flora (opubl).